

07 dec De identiteit van de docent (2)

In het retrospectief van **07 nov** kwamen enkele factoren die de identiteit van de docent bepalen aan de orde: het moreel gezag van de docent, de docent als drager van hoogwaardige technische kennis en de opkomst van de leraren opleiding. Hieronder komen ook andere factoren aan de orde. We pakken de draad weer op bij de lerarenopleiding.

Lerarenopleiding (2)

De opleiding voor leraar in het lager land- en tuinbouw onderwijs verliep vanaf de zestiger jaren via twee lijnen.

- De tot dan toe meest gevolgde lijn is die van kweekschoolmensen met veelal een agrarische achtergrond die de deeltijd opleiding voor de akte landbouw en/of tuinbouw volgden. De s- en t-akten verwijzen naar de letters in de wet. Het waren opleidingen die meestal verzorgd werden vanuit de middelbare land en tuinbouwscholen (bijvoorbeeld Leeuwarden, Meppel, Emmeloord, Frederiksoord). De examens worden in Wageningen afgenomen (informatie van Hielke van Dijk).
- Door de uitbreiding van het leerplan ontstond er eind vijftiger en begin zestiger jaren een docententekort en daardoor werden de opleidingen aan het hbo verbonden, hier werd in **07 nov** al ingegaan. Het gesignaleerde docententekort was overigens algemeen en deed zich ook in andere sectoren voor. Vijftig jaar na de start van de eerste lerarenopleidingen weten we dat ze van 1958 tot 1985 aan de hoge landbouwscholen verbonden zijn geweest.

Na 1985 worden al de varianten van opleidingen samengevoegd en door de Stoas hogeschool gerealiseerd. Zijinstroom van de opleidingen komt voor, maar uit het basisonderwijs zeer weinig. Dat betekent dat de instroom van docenten uit het basisonderwijs met grote pedagogische ervaring is gestopt. De instroom in lerarenopleidingen uit traditionele doelgroepen uit de landbouw is passé en de huidige instroom is breed. Aspirant docenten moeten het wat betreft pedagogie en praktijkkennis, hebben van wat ze er in de opleidingen van meenemen.

De vroege regelgeving was gericht op het erkennen van mensen die in de praktijk hun sporen hadden verdiend. De huidige regelgeving is gericht op de initiatie van jonge mensen voor het beroep van leraar in het beroepsonderwijs.

De beloning

Er is ook een financiële, sociale kant. Kort na het initiatief van Veenstra (**07 nov**) was er een loonmaatregel. De beloningsverschillen tussen bedrijfsleven en overheid waren in 1960 te groot geworden. Van 1962 tot 1965 waren er de Toxopeus-rondes, genoemd naar de VVD-minister van Binnenlandse Zaken in het kabinet-Marijnen. Toxopeus gaf de laagste ambtenaren in vier jaarlijkse stappen in totaal 8 procent meer en de duurst betaalde ambtenaar, de secretaris-generaal van een ministerie, in totaal 40 procent meer. Er gingen hierdoor meer hbo-er en wo-ers in het onderwijs werken. Docenten werden uitbetaald op opleidingsniveau en niet op functieniveau. De opleidingsvariant van Veenstra kreeg hierdoor de wind in de zeilen. Het werd goed om in het onderwijs te werken en rond 1980 vond de buitenwereld de hoogte van de lerarsalarissen buitensporig royaal. Verbazingwekkend was het daarom allerm minst dat er scherp gesneden werd in het onderwijsbudget. Eind 1982 nam Deetman een door van Kemenade gemaakt plan over: de Herziening onderwijssalarisstructuur (HOS), een bezuinigingsmaatregel die in het onderwijs lang tergingde. Belangrijk kenmerk was dat niemand van de zittende docenten er op achteruit zou gaan¹. De beloning van opleidingsniveau werd een beloning op basis van functieniveau. En de startsalaries werden drastisch lager. Dat betekende dat in 1980 iemand met een wo-opleidingsniveau op schaal 12 werd uitbetaald. Daarna bij een betaling naar functie werd de beloning in mbo maximaal schaal 11 en inmiddels is 10 usance. Met een schaal 11 is iemand 'senior' en breed inzetbaar. En er zijn nu allerlei andere handjes aan de ploeg: van instructeur tot toezichthouders in mediatheek of bij examens, zo tussen schaal 5 en schaal 7. Een vergelijkbare ontwikkeling doet zich voor in VO en HBO, een schaal 12 wordt uitzondering. Dankzij de autonomie en schaalvergrotingen zitten de salarissen van leden van colleges van bestuur soms wel in schaal 18. In 2007 is er sprake van een begin van reparatie van de opgelopen achterstanden; minister Plasterk geeft wat meer ruimte voor loonstijgingen dan zijn voorgangers.

De regelgeving (1)

Regelgeving over opleiden en belonen is duidelijk van betekenis geweest voor de ontwikkeling van de (beroeps)identiteit van de docent. Naast deze op docenten gerichte regelgeving is ook de regelgeving voor het onderwijsbestel van invloed op de identiteit van de docent. Een voorbeeld. De opleiding voor kleuteronderwijs en lageronderwijs wordt in 1981 één bij de omvorming tot de basisschool. Kleuterleidsters moeten zich verplicht bijscholen om in de bovenbouw les te geven, omgekeerd hoeft niet. Zij krijgen dan allen maximaal schaal 9, maar de salarissen bevriezen wel. Daarnaast is er de vlucht naar de onderbouw van het VO- daar zijn onderwijzers met een oude opleiding zeer welkom. En ook naar het speciaal onderwijs gaan onderwijzers omdat daar maximaal schaal 10 betaald wordt. De wet 'weer samen naar school' moet het tij keren: speciale leerlingen worden voortaan geacht gewoon op de basisschool te blijven. Ook het MBO dient speciaal onderwijs aan te bieden en allerlei rugzakjes moeten dit mogelijk maken. De lerarenopleidingen hebben hun curriculum helaas nog niet aangepast. Een docent die binnen school carrière maakt stroomt door naar het (mid-den)management en geeft geen les meer (info van Angelieke van Zoelen).

In **08 jan** volgt het slot.

---

¹ <http://www.aob.nl/hobarchief/resultaat.asp?ArtikelID=178>